

Отже, існує широка можливість вивчення, у тому числі під час екскурсій, родини *Ranunculacea*, що принаймні збагатить знання про різноманітність рослинного світу та спонукає до його подальшого зацікавленого вивчення.

Література

1. Ільченко В. Р. Біологія: підруч. для 7 кл. / В. Р. Ільченко, Л. М. Рибалко, Т. О. Півень. – Полтава: Довкілля, 2007. – 232 с.
2. Мусієнко М. М. Біологія: підруч. для 7 кл. / М. М. Мусієнко, П. С. Славний, П. Г. Балан. – К.: Генеза, 2007. – 288 с.
3. Определитель высших растений Украины / Д. Н. Доброчаева, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин и др. – К.: Наук. думка, 1987. – 548 с.
4. Соболев В. И. Біологія: підруч. для 7 кл. / В. И. Соболев. – К.: Грамота, 2007. – 296 с.
5. Тарасов В. В. Флора Дніпропетровської та Запорізької областей. Судинні рослини. Біолого-екологічна характеристика видів / В. В. Тарасов. – Д.: ДНУ, 2005. – 276 с.

ОБНОВЛЕННЯ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ ХІМІЇ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Буринська Н.М. (м. Київ, Україна)

Під методичною системою навчання розуміють такі важливі та взаємопов'язані компоненти навчально-виховного процесу, як цілі, зміст, методи, форми і засоби навчання, що в сукупності утворюють певну цілісність.

Проблема створення ефективної методичної системи навчання хімії не є новою. Вона завжди була в центрі уваги педагогічної науки і шкільної практики. На кожному з етапів розвитку загальної середньої хімічної освіти ця проблема розв'язувалася в тісному зв'язку з потребами суспільства, спрямованістю педагогічної думки, можливостями матеріально-технічної бази кабінетів хімії і кадрового забезпечення, рівнем масової творчості вчителів.

У сучасних умовах, коли триває реформування загальної середньої освіти, розробляються нові освітні стандарти, знову актуальною стає подальша модернізація методичної системи навчання, в тому числі й хімії, у старшій школі.

Напередодні нового навчального року особливого значення набуває обговорення тих змін, яких потребують окремі компоненти методичної системи, що вже склалася. Так, мета навчання хімії у середніх загальноосвітніх закладах залишається незмінною, а саме: формування в учнів засобами хімії як навчального предмета ключових і предметних компетентностей, необхідних для самореалізації і соціалізації особистості; наукового світорозуміння; вироблення екологічного стилю мислення і поведінки, виховання національно свідомого громадянина демократичного суспільства та підготовка до праці.

У зв'язку з визначеною метою під час навчання хімії мають розв'язуватися такі найважливіші завдання, як:

- розвиток особистості учня, його природних задатків, інтелекту, пам'яті, спостережливості, здатності до вербального вираження результатів спостережень, асоціативного й аналітичного мислення, акуратності та зібраності;
- формування системи знань про речовини та їх перетворення, основні хімічні поняття, закони, теорії, вчення, методи наукового пізнання і на цій основі – наукового світорозуміння;
- формування грамотної поведінки і навичок безпечно поведіння з речовинами в повсякденному житті;

- вироблення розуміння суспільної потреби в розвитку хімії й ставлення до хімії як до можливої галузі майбутньої практичної діяльності.

Як бачимо, нові пріоритети загальної середньої хімічної освіти, переорієнтація її цілей і завдань на задоволення інтересів і потреб кожної окремої особистості (а не лише суспільства в цілому), спричинені глибокими соціальними перетвореннями, що сталися в нашій країні, залишаються незмінними.

Щодо змісту загальної середньої хімічної освіти, то в його основі, як і раніше, лежить природна система вивчення неорганічних та органічних речовин. Зміни, що сталися, стосуються переважно, структури профільного курсу хімії 11 класу.

Зважаючи на те, що тепер 11 клас – випускний, курс органічної хімії, основи якої поглиблено вивчаються в ньому, завершується розділом узагальнювального повторення окремих теоретичних питань шкільного курсу хімії. Така побудова програми профільного рівня для 11 класу дає змогу уникнути механічного приєднання курсу загальної хімії, що раніше вивчався в 12 класі, до поглибленого курсу органічної хімії 11 класу, й на завершальному етапі навчання розглянути основні відомості про неорганічні та органічні речовини на єдиній теоретичній основі, тобто найважливіших законах і теоріях хімії. Це надасть змогу учням, з одного боку, набутти цілісного уявлення про хімію, що дуже важливо у світоглядному аспекті, а з іншого – уникнути перевантаження їх навчальним матеріалом.

Щодо оновлення методів навчання хімії, то, безумовно, важко вигадати чи розробити зовсім новий метод навчання. Хіба що використання комп'ютера не лише для контролю знань, а й для засвоєння нового матеріалу Інформаційні технології навчання – це справді відносно нове в методиці навчання хімії. Але ще є можливість вдосконалювати відомі методи в практиці навчання – це можна і потрібно робити, що й спостерігаємо в досвіді творчих учителів. Важливо пам'ятати, що головні напрями удосконалення будь-якого з методів навчання хімії передбачають забезпечення активного учіння школярів і розвиток їхніх загальнонавчальних умінь і навичок, загалом уміння вчитися.

Не менш важливе значення для оновлення методичної системи навчання хімії має подолання давно відомих методичних недоліків, які, на жаль, для багатьох учителів уже стали типовими. Передусім це нераціональне витрачання часу на уроці, коли переважає індивідуальне опитування окремих учнів з метою контролю знань без активної участі в цій роботі решти класу.

Настав час відмовлятися і від однотипності в побудові уроків без урахування розвитку та підготовленості школярів, від неуваги до різних прийомів самостійного здобуття знань учнями. Наприклад, дуже рідко під час уроку використовується робота з підручником, особливо з метою вивчення нового матеріалу. Самостійні роботи учнів з навчальним матеріалом найчастіше проводять на етапі закріплення або контролю здобутих знань і майже ніколи – на етапі засвоєння нових знань.

Певні можливості вбачаються в оновленні змісту й використанні на уроках такого методу і засобу навчання хімії, як експеримент, особливо демонстраційний. Уже типовим недоліком у методиці уроків став певний трафарет щодо застосування демонстраційного експерименту. Як засвідчує вивчення практики навчання хімії, експеримент, що його виконує вчитель, найчастіше має ілюстративний характер і дуже рідко слугує джерелом хімічних знань.

Окрім того, варто ширше вводити у шкільну практику експеримент з використанням деяких препаратів побутової хімії, а також постановку пізнавальних проблем та їх розв'язування в ході експерименту. Це дає змогу посилити інтерес і мотивацію учнів до вивчення хімії, що позитивно впливає на якість хімічних знань, показати школярам, що хімія – експериментальна наука, в якій поєднано постановку, проведення і аналіз результатів експерименту.

Але це не означає, що під час навчання хімії експеримент має домінува-

ти. Жоден з методів не можна звеличувати за рахунок інших, оскільки в навчанні універсального методу немає і бути не може. Під час навчання хімії, як і будь-якого іншого предмета, важливо використовувати різні методи, кожний свого часу і на своєму місці, так поєднувати всю різноманітність прийомів, форм і методів навчання, щоб якомога успішніше досягати мети й розв'язувати завдання, що стоять перед освітянами на сучасному етапі розвитку загальної середньої освіти.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Страшко С.В. (м. Київ, Україна)

Актуальність проблеми Протягом останніх десятиріч спостерігається загальна тенденція до погіршення стану здоров'я населення України в цілому та, зокрема, дітей і молоді. Аналіз статистичних даних і результати низки досліджень свідчать про те, що вік дітей, які починають палити, вживати алкоголь, наркотичні речовини, зменшується. Загрозливих масштабів набирає розповсюдження ВІЛ/СНІ- Ду. В Україні, за оцінками національних та міжнародних експертів, кількість ВІЛ-інфікованих визначається теоретично в межах 2%, а кількість офіційно зареєстрованих на даний час перевищує 130 тис. Переважну більшість інфікованих в Україні становлять молоді люди віком від 20 до 39 років, постійно реєструються інфіковані особи підліткового віку. За останнє десятиріччя поширення сифілісу серед дівчаток-підлітків віком 15-17 років збільшилось у 31,2 рази, у хлопчиків-юнаків – у 20,2 рази. Кількість споживачів наркотичних засобів і психоактивних речовин подвоїлась, до того ж вік наркозалежної молоді має тенденцію до омолодження. Кількість зареєстрованих споживачів наркотиків перевищує 100 тис. 80% з них становила молодь віком до 28 років, понад 8 тис. – неповнолітні. На обліку перебувають десятки тисяч тис. неповнолітніх у віці 15-17 років, які залежні від алкоголю. Кожен третій підліток у віці 12-14 років і кожний другий у віці 15 років – палять. До активних курців належать серед хлопців: 11% у віці 13-15 років, 20% у віці 15-16 років і 35% у віці 16-17 років; серед дівчат відповідні показники: 5, 6 і 19%. Низькою залишається сексуальна культура молодих людей, що негативно впливає на стан їхнього репродуктивного здоров'я. Хоча кількість абортів серед підлітків протягом останнього десятиліття суттєво зменшилася, але й досі вони мають місце у дівчат віком до 14 років [3].

Усвідомлюючи гостроту проблеми, фахівці Міністерства освіти і науки, Академії педагогічних наук, провідних педагогічних ВНЗ розробили та затвердили Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Однією з семи освітніх галузей, передбачених стандартом, є галузь «Здоров'я і фізична культура», яка реалізується через предмети фізичну культуру та основи здоров'я як обов'язкові. Зараз здійснюється процес оновлення цих стандартів [1; 2].

Світовий досвід показує, що найбільш ефективною є профілактика захворювань і травматизму на основі формування в дітей і підлітків життєвих навичок. В Україні поступово утверджується підхід до розуміння здоров'я через здоровий спосіб життя, який включає всі аспекти життєдіяльності людини: фізичний, соціальний, емоційний і психологічне благополуччя. І система освіти поступово переходить від надання інформації, конкретних фактів до розвитку навичок здорового способу життя [4; 5]. Такий підхід стає ефективним лише за умови сформованої позитивної мотивації до здорового способу життя. Для ефективного охоплення дітей і юнацтва такими освітніми послугами доцільно об'єднати зусилля школи та позашкольних установ, вищих навчальних закладів, залучати батьків, використовувати потенціал громадських організацій. Школа